

# OD RENTGENSKEGA POMOČNIKA DO DIPLOMIANEGA RADIOLOŠKEGA INŽENIRJA (SLOVENIJA 1951 - 1999)

Veronika Lipovec, viš. radiol. tehn., univ. dipl. org.,  
Visoka šola za zdravstvo, Poljanska 26 a, 1000 Ljubljana

Leto 1999 je na poti razvoja poklica delavcev, ki opravljajo tehnološki del radioloških posegov v medicini, ki so odgovorni za pravilno uporabo virov ionizirajočih sevanj in za varstvo pred ionizirajočimi sevanji v zdravstvu v Sloveniji, pomembno leto. Dosegli smo namreč tisto, za kar smo se začeli boriti že pred osemindvajsetimi leti, da nam država prizna strokovni naslov, ki je primeren stopnji naše izobrazbe in ki je hkrati primerljiv s strokovnimi naslovi, ki jih na isti stopnji izobraževanja pridobijo diplomanti v drugih strokah - diplomirani inženir radiologije.

Prvi diplomanti Šole za rentgenske pomočnike v Ljubljani, ki do diplomirali leta 1953, so s šolanjem pridobili strokovni naslov »rentgenski pomočnik«. Naziv je slovenski prevod naslovna »röntgen assistent«, ki so ga tedaj imeli kolegi v nemško govorečih deželah. Vedeti namreč moramo, da so korenine slovenske rentgenološke tradicije na predvojnem dunajskem rentgenskem inštitutu, kjer je leta 1923 končal specializacijo iz rentgenologije prvi slovenski zdravnik specialist rentgenolog, prim. dr. Alojzij Kunst, za njim pa še nekaj slovenskih zdravnikov, ki so bili pobudniki ustanovitve Šole za rentgenske pomočnike v Ljubljani, leta 1951.

Diplomanti te šole niti z nazivom, niti s stopnjo šole že tedaj niso bili zadovoljni. Šola je bila namreč na začetku uvrščena med srednje šole, pogoj za vpis pa je bila končana popolna štiriletna srednja šola z maturo.

Leta 1954 je šola postala Šola za višje medicinske rentgenske tehnike, strokovni naslov pa se je skladno s spremembo stopnje šolanja spremenil v »višji medicinski rentgenski tehnik«. Šola je bila najprej samostojna, kasneje pa se je združila s Šolo za višje medicinske sestre in Šolo za fozioterapevte v Višjo šolo za zdravstvene delavce.

Istega leta je bilo ustanovljeno tudi Društvo rentgenskih tehnikov Slovenije, kasneje Društvo višjih radioloških tehnikov Slovenije, ki danes deluje pod imenom Društvo radioloških inženirjev Slovenije.

Izkazalo se je, da je tudi novi strokovni naslov neustrezen. »Tehniki« so bili v tistih letih in so še danes diplomanti srednjih šol. Diplomanti višjih šol na tehničnih in tehnoloških

področjih so se imenovali »inženirji«. Zato so se naši kolegi upravičeno počutili prikrajšani, ker so smatrali, da tudi njim, ki opravljajo tehnološki del radioloških posegov v medicini, pripada ustrezen strokovni naslov, ki bo primerno izkazal stopnjo, na kateri so se šolali.

Leta 1963 je zvezni Zakon o strokovnih naslovih in akademskih stopnjah (Ur. list SFRJ, št. 13/63) predpisal naslov »višji medicinski tehnik – rentgenski tehnik«, ki ga je osem let kasneje republiški Zakon o strokovnih naslovih (Ur. list SRS, št. 21/71) spremenil v »višji zdravstveni tehnik radiološke smeri«.

Ideje o spremembi strokovnega naslova so se najprej pojavile pri Društvu rentgenskih tehnikov. Tako je leta 1972 tedanja predsednica društva, gospa Štefka Jakličeva, skupaj s tedanjimi študenti oddelka za rentgenske tehnike Visoke šole za zdravstvo in ob podpori strokovne javnosti pričela sedemindvajset let trajajči boj za pridobitev primerne strokovnega naslova.

V uradnih dokumentih v Sloveniji strokovni naslov »inženir radiologije« prvič zasledimo leta 1983 (Programske zasnove za oblikovanje vzgojnoizobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju, ki jih je sprejela skupščina Izobraževalne skupnosti za zdravstveno usmeritev).

V naslednjih desetih letih so naslov poluradno začeli uporabljati v zdravstvenih ustanovah v Sloveniji, uporabljati pa ga je začelo tudi Ministrstvo za zdravstvo v nekaterih svojih dokumentih.

Leta 1985 je v Vzgojnoizobraževalnem programu za radiologijo Visoka šola za zdravstvo, ki so ga potrdili pristojni republiški organi, skladno s Statutom Visoke šole za zdravstvo zapisan strokovni naslov »višji radiološki tehnik«, ki ga je šola podeljevala diplomantom oddelka za radiologijo od leta 1987, pa vse do tedaj, ko so študij zaključili zadnji diplomanti, ki so diplomirali po štiriletnem višješolskem programu.

Nato je Svet za visoko šolstvo pri vladi R Slovenije leta 1992 sprejel Vzgojnoizobraževalni program radiologije (višješolski petsemestralni program), v katerem je bil predlagan in sprejet strokovni naslov »inženir radiologije«. Skladno s tem podeljuje Visoka šola za zdravstvo diplomantom petsemestralnega višješolskega programa od leta 1995 dalje naziv »inženir radiologije«.

Aktivnosti za spremembo naziva so s strani Društva višjih radioloških tehnikov še potekale vse čas, od leta 1972, od leta 1994 dalje pa tudi s strani Zbornice radioloških inženirjev.

Poklic je kot »radiološki inženir, inženirka« zaveden pod točko 3133.04 Standardne

klasifikacije poklicev (Ur.l. R Slovenije št. 28/97), ki je usklajena z Mednarodno standardno klasifikacijo poklicev - 1988 COM, standardom v Evropski uniji.

Leta 1996 je, glede na določila Zakona o visokem šolstvu (Ur. list RS, št. 67/93) Visoka šola za zdravstvo pripravila visokostrokovni študijski program Radiologija, ki ga je sprejel senat Univerze v Ljubljani in potrdil Svet za visoko šolstvo R Slovenije. V njem je bil predlagan strokovni naslov »diplomirani inženir radiologije«, skladno s predlogom Zakona o strokovnih in znanstvenih naslovih, ki je bil takrat v fazi nastajanja, s pripombo, da bo strokovni naslov usklajen s spremembo Zakona o strokovnih naslovih.

Ko se je začel pripravljati Zakon o strokovnih in znanstvenih naslovih, smo tako šola, kot tudi zbornica in društvo, spremljali njegovo nastajanje. V predlogu zakona, ki ga je na svoji 177. seji dne 11.1.1996 Vlada R Slovenije potrdila in poslala v prvo obravnavo v Državni zbor, je v pojasnilih zakona v točki 4.4.c. predlagana rešitev za strokovne naslove na medicinskih področjih v primerih medicinskih tehnik: »... se tvorijo strokovni nazivi tako, kot na tehniških, biotehniških in tehnoloških področjih...«. Zakon je bil sprejet in objavljen v Uradnem listu RS leta 1998 (Ur. list RS 47/98). V 13. členu je zakon nalagal pristojnim institucijam (Univerza v Ljubljani in Univerza v Mariboru), da v roku enega leta od uveljavitve zakona pripravijo predlog Seznama strokovnih in znanstvenih naslovov in njihovih okrajšav, Ministrstvu za šolstvo in šport pa, da izpelje postopek za sprejem predloga in ga objavi v Uradnem listu.

Oddelek za radiologijo Visoke šole za zdravstvo je pripravil predlog »diplomirani inženir radiologije, diplomirana inženirka radiologije«, okrajšava: »dipl. inž. rad.«, ki ga je senat Visoke šole za zdravstvo sprejel in ga poslal kot predlog strokovnega naslova za diplomante visokostrokovnega programa Radiologija za uvrstitev v Seznam strokovnih in znanstvenih naslovov.

V prvi fazi obravnave, na Odboru za dodiplomski in podiplomski študij Univerze v Ljubljani, pa se je zataknilo. Predstavniki tehničnih fakultet so bili namreč mnenja, da je naslov »diplomirani inženir« primeren za diplomante njihovih visokostrokovnih programov, za našega pa ne, ker da je v našem programu premalo ur strokovno-tehničnih in naravoslovno-tehničnih predmetov in da se po tem kriteriju sestava programa ne sklada s principi za inženirske naslove FEANI (nepolitična organizacija pri Evropski skupnosti, ki si prizadeva poenotiti študijske programe in iz njih izhajajoče inženirske naslove). V isti obravnavi pa je bil potrjen npr. naslov »diplomirani inženir laboratorijske biomedicine«.

Zato v Seznamu strokovnih in znanstvenih naslovov ter njihovih okrajšav, ki je bil objavljen v Uradnem listu RS št. 22/99, strokovnega naslova za naš poklic ni bilo.

Oddelek za radiologijo Visoke šole za zdravstvo je pripravil podrobno utemeljitev in

obrazložitev vzgojnoizobraževalnega programa, predvsem pa pojasnilo vsebin nekaterih predmetov in, glede na njihovo vsebino, tudi razvrstitev ožjih strokovnih predmetov v skupini strokovno-tehničnih in naravoslovno-tehničnih predmetov. Tako nam je primerno sestavo programa, iz katere izhaja možnost, za pridobitev inženirskega naslova, potrdil tudi dekan Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Mariboru, g. prof. Valter Doleček, ki je član ekspertne skupine FEANI za Slovenijo.

Hkrati z aktivnostmi Visoke šole za zdravstvo pa so potekale tudi aktivnosti Društva radioloških inženirjev Slovenije in Zbornice radioloških inženirjev Slovenije. Obširne utemeljitve za pridobitev ustreznega strokovnega naslova so bile iz vseh treh naslovov poslani na vse pristojne organe in institucije. Pri naših prizadevanjih nas je podprla širša strokovna javnost: Klinični inštitut za radiologijo, Onkološki inštitut in klinika za nuklearno medicino v Ljubljani. Veliko podporo nam je nudil tudi Sindikat delavcev zdravstva in socialnega varstva.

V naslednjih fazah je bil predlog sprejet na odboru za dodiplomski in podiplomski študij in na senatu Univerze v Ljubljani ter na Svetu za visoko šolstvo pri Vladi R Slovenije.

**V Uradnem listu R Slovenije št. 57/99 je bil 16.7.1999 objavljen Seznam strokovnih in znanstvenih naslovov ter njihovih okrajšav (2. dopolnitev), v katerem je pod točko 1.1.3. objavljen strokovni naslov za diplomante visokostrokovnega programa radiologije na Visokišoli za zdravstvo: »diplomirani inženir radiologije, diplomirana inženirka radiologije« in njegova okrajšava »dipl. inž. rad.«.**

**Na podlagi prvega in drugega odstavka 21. člena Zakona o strokovnih in znanstvenih naslovih pa je bil v Uradnem listu 58/99, dne 20.7.1999 objavljen Sklep o uskladitvi pridobljenih strokovnih in znanstvenih naslovov. S sklepom je določena tudi uskladitev strokovnih naslovov diplomantov višješolskih študijskih programov. Na strani 7381 je za diplomante višješolskih študijskih programov oddelka za radiologijo Visoke šole za zdravstvo določen strokovni naslov »višji radiološki tehnik, višja radiološka tehnica« in njegova okrajšava »viš. radiol. teh.«.**

Sedemindvajset let je preteklo od začetka prizadevanj naših kolegov za pridobitev ustreznega strokovnega naslova. Nekateri smo z razpletom dogodkov bolj, drugi pa manj zadovoljni. V zgoraj citiranih zakonih in sklepih vsak izmed nas lahko najde svoje mesto. Na podelitvi diplom dne 8.10.1999 je bilo podeljenih 29 diplom z nazivom diplomirani radiološki inženir. V naslednjih letih jih bo še veliko, najpomembnejše pa je dejstvo, da ima vsak, ki mu po zakonodaji pripada naziv višji radiološki tehnik možnost, pridobiti si inženirski naziv.



S prve podelitve diplom za diplomante visokostrokovnega programa – diplomirane radiološke inženirje – 8. 10. 1999 v zbornični dvorani Univerze v Ljubljani

(od leve proti desni: Regina Jazbar, Klinični inštitut za radiologijo, Ljubljana,  
Veronika Podletnik-Kolar, Splošna bolnica Maribor,  
Veronika Lipovec, predstojnica oddelka za radiologijo na Visoki šoli za zdravstvo,  
Mira Kadivec, Klinični inštitut za radiologijo, Ljubljana,  
Mojca Medič, Visoka šola za zdravstvo).

#### Literatura:

1. Lipovec V. 45 let Društva višjih radioloških tehnikov Slovenije. V: Zbornik povzetkov predavanj strokovnega seminarja. Ljubljana: Društvo višjih radioloških tehnikov Slovenije, 1999; 3-6.
2. Zakon o strokovnih naslovih in o akademskih stopnjah. Ur. list SFRJ, št. 13/63.
3. Zakon o strokovnih naslovih. Ur. list SRS, št. 21/71.
4. Zakon o strokovnih in znanstvenih naslovih. Ur. list RS, št. 47/98.
5. Seznam strokovnih in znanstvenih naslovov in njihovih okrajšav. Ur. list RS, št. 22/99.
6. Seznam strokovnih in znanstvenih naslovov in njihovih okrajšav (2. dopolnitev). Ur. list RS, št. 57/99.
7. Sklep o uskladitvi pridobljenih strokovnih in znanstvenih naslovov. Ur. list 58/99.
8. Vzgojnoizobraževalni program za radiologijo. Ljubljana, Višja šola za zdravstvene delavce 1985.
9. Vzgojnoizobraževalni program radiologija. Ljubljana, Višja šola za zdravstvene delavce 1992.
10. Visokostrokovni študijski program radiologija. Ljubljana, Visoka šola za zdravstvo 1996.